

Doblegar(ALDC, VIII, 1842. *Doblegar*)

L'enunciat designa el concepte de “fer que una part (d'un objecte flexible) vingui a aplicar-se sobre l'altra part de manera que resti totalment o parcialment doblat” (*Diec*), concepte al qual, a l'època medieval, corresponien els significants *doblegar*, *plegar* (*blegar*) i *doblar*.

Doblegar, der. de DŮPLĪCARE ‘doblar, tornar doble’, encara que no es documenti fins al s. xv, probablement és anterior, atès el congènere rom. *induplecà* i potser el cast. *doblegar* (si no és catalanisme, com insinua el *DECat*), la seva presència mall., men. i alg. i la influència que va exercir sobre *plegar* per generar la var. *blegar*, realitzada rarament fricativa (*do[β]legar*), o bé oclusiva (*do[b]legar*), geminada (*do[bb]legar*) o ensordida (*doplegar*, *dopplegar*); var. *dobllegar* 118, per la palatalització de *l* en el grup *-bl-* de parlars ponentins (Baix Cinca); alg. *dobregar* 85, per rotacisme de la *l*; *endoblegar* 168, 175, der. de *en doble*.

Blegar, ja doc. en un text ross. del s. XIII, és una var. de *plegar* (< PĻĪCĀRE, der. de PLECTĒRE ‘entrellaçar’), usat per Muntaner (“que tothom *plegàs* les tendes”), encrueat amb *doblegar* (en ross. *plegar* i *blegar* tenen isoglosses contigües) i potser amb *doblar*, car les àrees d'un i altre verb són properes a la de *plegar* o un d'aquells dos conviuen amb aquest; var. de *plegar*: *pllegar* 90, 99, amb la coneguda palatalització ribagorçana; *aplegar* 83, amb pròtesi vocàlica. En algunes poblacions es diferencia l'ús de *blegar* (“referit a un bastó, a un filferro” 27) del de *plegar* (“referit a un paper” 27); a notar el deverbal *blec* (*fer un blec* 30).

Doblar (s. XIV) prové del llat. tardà DŮPLARE, der. de DŮPLUS ‘doble’; a més de la realització aproximant de la *b* (*do[β]lar*), freqüent del tort. cap al sud, es coneixen les var. *endoblar* 84 (*endobblar* 83), format sobre *en doble*; *do[b]lar*, amb oclusiva, i *do[p]lar* 22, 31, 39, 103, 117, amb ensordiment; *dobllar* (*dobllar*

89, *dopplar* 18, 50, 114), amb geminada; *dobllar* 99, 100, 102, 106, 108, 118, amb palatalització de *l*, com *adobllar* 115, amb pròtesi vocàlica, i com *dopllar* 87, 93, 94, que, a més, presenta ensordiment de la *b* oclusiva.

S'uneixen a la nòmina significants d'escassa extensió com *roplegar* i *blincar*. El primer és probablement una var. de *replegar* (< ‘fer plecs’), que es localitza prop de l'àrea d'aquest mot, amb assimilació vocàlica a la labialitat de la *p* o *b*: *robblegar* 11, 23; *robbeugar* 25, amb dissimilació eliminatòria de líquides; *roplegar* 42, amb ensordiment de la *b*, i *arroplegar* 36, amb pròtesi vocàlica. Quant al segon, *blincar* 107, es tracta d'una metàtesi de *vinclar* (< VINCŪLARE ‘lligar’, der. de VINCŪLUM ‘lligam’, canviat aquell en ‘torçar, doblegar’), ajudant-hi *doblegar*, amb el qual conviu (i no amb *blegar*, com diu el *DECat*, car és desconegut en aquella àrea); var. *brincar* 117, 120, pels freqüents intercanvis *l* = *r* o per assimilació de formes flexives com *blinclarà*, *blinclaria*.

Com a mots complementaris dins el camp semàntic de ‘doblegar’ han aparegut *tòrcer* 10, 118 i *torcir* 14 (< llat. vg. *TŌRCĒRE < cl. TŌRQUĒRE).

Territorialment, *doblegar* ocupa el mall., men., alg., la meitat meridional del Principat, i, amb la var. *endoblar*, alguns punts del val.; l'híbrid *blegar* s'estén pel cat. sept. i el seu progenitor *plegar* ocupa punts esparsos del domini, amb especial assentament en ross., on comparteix espai amb *blegar* (una convivència semblant es troba en oc.); *doblar* coneix àrees discontinües en el cat. peninsular, sense que falti el val., que hauria propagat el mot, si no hi és arcaisme, a l'eiv.; *roblegar* apareix en localismes del cat. central, amb complicitat amb *doblegar*; *blincar*, de punts nord-occ., sembla més connex semànticament amb ‘corbar’. Són mots normatius *doblegar*, des del *DOrt*, 1917; *blegar*, *plegar* (“Posar en doble una o més vegades [una roba, un paper, etc.]”), des del *DG₁*, 1932.